

Azərbaycan -Ermenistan Barışı və Türkiyə

Azərbaycan -Ermenistan Barışı və Türkiyə

Azərbaycan-Türkiyə işbirliyi Güney Kafkasya'da hər iki ölkənin aleyhinə şəkilləndirilmiş 200 senelik stratejik dengəyi həm bölgəsel barış və təhlükəsizlik üretecek tarzda, həm də hər iki ölkənin milli çıkarlarına uyğun biçimə yenidən biçimləndirməyə başlamışdır. Bu stratejik işbirliyi həm küresel , həm bölgəsel, həm də iç dinamiklər içərisində bozma və ya araya məsafə sokma girişimləri hər zaman olmuşdur və olmaya da davam edəcəkdir. Önemli olan hər iki ölkənin qərar alıcıları və stratejistlərinin yuxarıda bildirdiyimiz bu stratejik realiteyi görməsi və unutmamasıdır!

Bugünlerde Azərbaycan ilə Ermenistan arasındakı barış görüşmələrindəki son gelişmeler nədəniylə Azərbaycan-Türkiyə ilişkilerindeki uyumu bozma çabaları yine artmış durumda. Özellikle Ermeni propagandası “İrevan'ın barışa hazır olduğu, fakat Azərbaycan'ın maksimalist çabaları ilə bu işini olmadığını” iddia edərək Türkiyə -Azərbaycan ilişkilerine zarar vermək için uğraşıyorlar.

Ermeni propagandasının “maksimalist” diye nitelendirdiği iki talep ise şunlar:

1. Ermenistan'ın anayasal metinlerinde Azərbaycan'a yönelik toprak iddialarını değiştirmesi.

Bu konuda aşağıdaki hususları özellikle vurgulamak gerekiyor:

a) Ermenistan devleti ve siyasal iktidarları anayasal metinlerdeki toprak iddiaları nədəniylə Azərbaycan'ın yüzde 20'sini 28 yıl işgal etti ve tamamilə yıktı, 1 milyon kişiyi sürdü, Azərbaycan'a ən az bir kaç yüz milyar dolar zarar verdi. Sonunda da zorla Azərbaycan'dan

atıldı. Yunanistan istemedi diye Batı'nın Atina'ya tek kurşun atmamış Makedonya'nın ismini değiştirdiği bir dünyada Azerbaycan'ın işgalci Ermenistan'dan anayasa değişikliği talebi hem hakkaniyete, hem de uluslararası hukuka, hem de reel siyasete yeterince uygundur!

b) Öte yandan, Azerbaycan'ın Ermenistan'ın anayasa metnine ilişkin değişikliği müzakere masasına taşınması Türkiye bakımından da iki strateji meseleni siyasetin gündemine taşımak için altın fırsat sunmaktadır. Öncelikle, Ermenistan'da anayasal nitelikli metinlerde Türkiye'nin doğu vilayetleri "Batı Ermenistan" olarak tanımlanmaktadır. İkinci olarak, bu metinlerde "Osmanlı Türkiye'si ve dolayısıyla Türk Milleti soykırımcı" olarak tanımlanmakta ve Ermenistan devletinin politikalarında bu konuya özel önem atfedilmektedir. Türkiye bu süreçte ilgili bu iki sorunlu ve uluslararası ilişkilerinde başını ağrıtan durumun Ermenistan tarafından değiştirilmesinin isteme ve gerçekleştirme fırsatı yakalıyor.

c) Esasında anayasa değişikliği Ermenistan Başbakanı Paşinyanın da istediği bir şey. Çünkü Paşinyan bu anayasa değişikliği süreci ile bölgeye sadece savaş ve yıkım getiren Taşnak anlayışı ürünü anayasa metnini yeniden yazma ve "Ermenistan'a tarafsız devlet" statüsü getirerek ülkesindeki Rus askerî varlığını tasfiye etmek için uygun stratejik imkanı elde ediyor. Bu bağlamda Paşinyan gerçekte Azerbaycan'ın bu anayasa değişikliği isteğini kendi planları için bir STRATEJİK ÇAPA olarak kullanıyor.

2. Azerbaycan Karabağ sorunun çözümü için kurulmuş Minsk Grubunun lağvını istiyor. Bu talep de Ermenistan'ın "Karabağ Azerbaycan toprağıdır." kabulünün mantığı gereğidir. Keza, Minsk Grubunun lağvi ABD, Rusya ve Fransa'nın Güney Kafkasya'da etkisini azaltan, dolayısıyla da Türkiye'nin bölgedeki rolünü arttıran bir gelişme olarak Ankara'nın stratejik çıkarlarına uygun bir taleptir.

Bir an önce ve yukarıda belirtilen sıkıntılara rağmen "Azerbaycan -Ermenistan barışı

imzalsın ve Türkiye de Ermenistan’la ilişkileri geliştirsın” diyenlere son 30 yıldan iki örneği hatırlatıyoruz:

1992 yılında Batıda ve Türkiye’de bazı çevreler Azerbaycan’ın Karabağ bölgesini Laçın Koridoru ile birlikte Ermenistan’a veren Pol Goble planını kabul etmesini istiyorlardı.

Yine aynı yaklaşım 2008-9 yıllarında da işgal devam ederken Türkiye ile Ermenistan arasında sınırın açılmasını öneriyordu.

2020 yılından itibaren Azerbaycan-Türkiye stratejik işbirliği gösterdi ki, yukarıda belirtilen her iki yaklaşımın gerçekleşmemesi hem Azerbaycan’ın, hem de Türkiye’nin stratejik çıkarlarına daha uygun olmuştur.

Küresel ve bölgesel jeopolitik gelişmeler gösteriyor ki, çok uzak olmayan bir zaman dilimi (benim tahminim 2 sene zarfında) içinde Ermenistan yukarıda belirtilen anayasa değişikliğini ve Minsk Grubu konulu talepleri de, Zengezur’a dair hususları da kabul edecek. Azerbaycan ve Türkiye işbirliğinin bir az daha strateji sabır göstermeye ve doğruları yapmağa devam etmesine gerek var.